

17/193

XVII/4

Blagorodni Gospodine!

Primo sam od visoke Vlade po-
 stati mi petnaest dukata, na
 kome milostivnom daru poniz-
 „no zahvaljujem, ovaj me po-
 „klon stin više prema visokoi
 Vladi obvezao, što ja do sada
 neimade sreće i prilike da
 ova kovu milost djelom zaslu-
 žim, zato ću u buduće sebe
 za najsretnieg smatrati, ako
 ikada u priliku doćem, da
 moju vjernost prema serbskoi
 Vladi djelom zasvjedoćim, za
 mene bi sada najveća sreća
 i slava bila, da na bojnem
 polju, pod bajakom slavnog
 Obrenovića IV u Bosni moj
 život okončam.
 Menne vašoi visokoi Milosti pre-
 poručujući je sam i ostajem.

naj vjerni sluga

Rade Čučić

1
Kod svakog sastanka sa Kva-
ternikom i Starčevićom onisu
polagati veliku nadu na
pomoć Rusku, pa kako narod
u granici osobeno serbi jako
obozavaju rusiju, toje mene
najviše skobilo da se u ovaj
posao upustim, sta vise oni
su govorili da su u spora
"Lumjenu sa serbskim Agenti"
ma iz Beograda, imenovalisu
nekog Aleksu Staji Lazarevic
kao Agentu serbskog, kad sam
ja njima napominja da bi
ja isao u Beograd kod
mog dobrog i poznatog Pri-
"atelja G. V. onisu me sa to-
"ga odovracali, govoreci da je
mog prijatelj obogatise i
da sirotinju nemari, i da
on sa Magyarima derzi.
Znajući kakovoje raspolozenje
u granici jasam bio siguran
daci nase predirece sretno
ispasti, i da me nesrecne
kolovoce nisu prevarili,
doista se nebi stvar onako

berro i nesretno do končala.

Glodni Ratijas i Kvaternik za-
klelisuse pred damnom daje u
stanak na sve strane organi-
"svane, zato ja njem mogao
ni pomistiti na nevjere ili
nepovstene od njihove strane,
kao glasuse pravo zakleli, tako
su život svoj okončali, jerbo,
su kao nevjere i izdajnici
od nase Čete potučeni bili,
tubi ista sudbina i u buduć-
će svakog postigla, koji bi
među granicarski prosti narod
po obakovom poslu sa ne-
vernim i nepovstelim srcem posao.
Daje moja Četa najmanju ne-
veru kod mene spazila, tubi
ista sudbina i mene postig-
nala bila, ali šta više, postoje
moja Četa bila raspustena,
i carska vlast svojom za-
moju glavu obećavala, ja
sam pet dana probavio na
austrianskoj zemlji među mo-
jim prijateljima, i tek onda
kada je svaka kuća i svaki
klanac sa carskom vojskom
začet bio, menesu moji pri-

ateli u Bosni i Hercegovini.

O raspoloženju naroda u granici, mogu iz iskustva toliko kazati da je ogorčenje proti u Magya, ra veliko, i da se razne spletke i agitacije čine, različiti Agenti po narodu putuju, jedni se izdaju da su narodni, drugi da su serbski, a treći da su ruski, oni se preoblače u razna odijela i gotovo na svakom sajmu i raséru. Koje svaki s dana u Carlovcu, Slunju, Glini, Rakovici, Plaskom, Munjavi, Ogulinu, Otočcu, Kovenici, Udbini, Gospiću i na svima po graničnim Raštelima prema Bosni obdržavaju, dolazi po nekoliko razni Agenti i dječé javno govori pred prostim narodom, neke Kotlokepe kojisu obično Slovaci iz magyarske i neki Kramari, Slovaci, Krainci iz Krainske putuju po selima i kućama, i od nekoliko godina najviše o politici rasgovor vode,

Koje od preje njihov običaj
ne bio.

Officiri i popovi kod svake
prilike upućuju narod proti
Magyara i javnoim govore
da nikako magyarske pravice
neprimaju, katolički popovi
jako kude serbiju i rusiju
a naši serbski popovi obračun
uju narod sa silnom i
moćnom rusijom.

→
Kako u granici tako isto i u
bosni čini katolička propo-
" ganda veliku nesreću i ras-
" dor među katolikima i serbima,
menije Starčević i Kvaternik
kod svake prilike govoreli
da Strossmayer tu propoganda
" du rukovodi, i zato sam ja
na Strossmayer oberraad, a
Starčeviću verova, jerboje
i on rođeni graničar iz
ličke Regimente, pasam
mislio, da on kao rođen
graničar ne može biti ne-
priatelj svoj naroda

Stoše tiče bosanske raje, onisu
 tako ugnječeni i zatučeni da se
 nemozé ni pomisliti, da će se
 taj narod ikada sam oslobo-
 diti moći, zato je Starićević kod
 svake prilike govorio, da će
 mo mi bosnu tek onda oslo-
 boditi, kad se mi od Srabe
 i Magyara otremo.

Jasam po svoj bosanskoj
 krajini putovao, i kako sa
 Hristjanima tako i sa turci
 svasta razgovarao. Starićević
 je najviše razpitivao šta
 misli i govori raja u bosni,
 bili volili pod pastu pod
 horvatsku ili pod serbiju,
 jasam njima odgovarao, da će
 raja uz onoga biti, koji je
 prvi oslobodi.

Od kako sam prebega u bosnu
 uvidiosam, da se turci jako
 boje serbske politike, jerbo-
 su moji prijatelji, kojime
 krili, bojalise da me tko god
 nebi smatrao kao serbs.
 kog spiona, i zato sam se
 mora u naj siromasnije bo-
 sanske haljine preobūci

U krajini bosanskoj na glasu su
haiduci Peza, Annic, Dugailic
sa jos nekoliko, i kad sam ja
u selu Ametovci bio, dolazije
Dugailic u isto selo, i moj pri-
atelj kod Kogasam u Kuci bio
nucioje mene dasa pri drugom
Dugailicu, al sam ja tu ponuda
od bio samo zato, stoji nastalo
zimno dobo, i obecasam daca
ja na progece organizirati
haiducke cete, i to samo ta-
"kove, kijece samo turcima
i svabama kulim ciniti,
taj isti prijatelj u Ametovcu
obecao mi, dabi on: "Zatu sver"
"hu nabavio dosta odvarni
Gudi.

Bosanski turci seljaci jako
su ne zadovoljni sa pasu-
ma i mudrima, i oni vici
dase carigradske Osmanli
terjeti nemogu, i prejebi
serbska raja slozise mog-
"la sa turskom sukarcem
negoli sa katolicnim boevja-
cima.

Turske cister Kogasam imao
priliku prije i sada u bosni
poxnavati, takosa slabi i po-
derani vojnici, da ja sa

1000 granicara četiri puta već u
vojsku turskog Asjera ras,
biti mogao.

Kad bise neki rat sa Turcima
u Bosni započeo, iz granice
mogli bise dovesti dobro vojaca
dobiti, kad bise obećalo
daci im se dati zemlje i
blago stose od turaka otme,
Ako bise vojna granica u,
Kinula i nasi Soldati
u garnison ići morali,
on dabi najboja zgodna
billa, da se u granici ba,
"na po dignie i na bosnu
Zavojuje.

Još zgodnija prilika bitabi
da se granicari urbuine, ako,
bise za ratila Austria sa
russijom.

Novaca za moj put i trosak
dobivavam vrlo malo i to
od Kvaternika i Bacha
a kadje ustanak započeo
donioje Bach do 15000 fr.
Kod moje kuće bez danij
je htio karati od kudasu,
mi ti novci, negosam
od Gudi slusao i to
kad se već buna započela

dasi ukradeni na pošti
u Münjavi, a nasliemo
do 1500^{fr} u Cassi Raković
Koj.

Drugoje Rod nase Cete
biloge nesto carsko a ne,
sto i domace.

U Beogradu 14. Decembra 1871

Rade Cijić

Opis moga života u posljednje moje
2. godine i poznanstva sa partijom
Starcevića u Zagrebu.

Ja sam ima rodnog strica Tlijin
Čičica Oberleutenant u penziji u Car,
"loveu, poslije njegove smrti ostavio je
jednu kuću u vrednosti do 6000 fr.
Kojubi ja sa mojom Familijom po
zakonu naslediti imao, ali za nesre-
"ću moju, neki poslužitelj, mog strica
Mihailo Vučković, načé još troicu
Kojisumú Rod suda posvjedočili
da je njemu pri poslednjom času sav
imutak ostavio.

Oko ovog spora povodese parnice, i
stom povodom, ja sam odlazivise
puta k. sudu u Zagreb, i žaliose
svakom Kogasam vidio na putu i
u Zagrebu.

Jednog dana u Zagrebu na ^u ^u ^u
mene jedan mlad Čoek / Bach / Kojje
mene sa svojom slatkorečnostu izakva,
dasamu ja sve moje jade istinú iz
"kazao.

Taj isti Bach uspoznaoje mene sa
Starcevićom, Kvaternikom i još dvojicom
iz Zagreba.

Kvaternik ponudise meni za Advokata

u mojoj parnici, iz početka tražio
daju dam novaca na račun togas,
ali jedno što nijesam ima, a drugo
stosam u njega sijnja dami neće
moje stvari dobro izraditi, nedado ja
njemu nista novaca.

U rasgovoru sa Starcovićem i Kvater
nikom, oni rasputavase mene kakovoje
raspoloženje u granici sa narodom,
i kakovoje narod zadovoljan, kad pod,
"padne pod Magyara, kod ove prilike
"onisū žestoko psovali Svabu i Magya
"ras, a žalili su Serbiu i rusiju, a osobi
"to Srbija, daće ona u zajednici sa
horoatskom osvoiti Bosnu, proteca
"te hage i spaje u Aziju a njihovu
"zemlju, podjetu na raju i granicare
"Kojisu siromasni u zemlji. Daćemo
"mi granicaru dobiti svoja stara prava
"a osloboditise kako od Svabe tako
"i od Magyara.

Ovaj njihov rasgovor meni se tako
jako omilio, dasam ja nje smatrao
kao najizkrenije patriote, i sama ne
nasem trecem sastanku, jasam pred
nji C. zadao tvrdi vjoru moju daci
ja da takovu Ideju moj život žit,
"ovate i u zgodnoj priliki, najmanje
"4 Compagnie odlični granicara staro
"i mlado za sobom povedu.

Poslije ovog rasgovora Kojje u Zagre,
"ba vođen, dasaje oko 14 Oktobra 1870
"neki Ante Rakijas putujući iz Gospi,

7
"ca kroz svu granicu kod mene
i moje kuće u Bročaniac, tje više
dana kod moje kuće u ovom selu
provo, jasam na njegovo zahtjevanje
dao jednog od mojih ljudi, kojega
više od mjesec dana sprovodio kroz
sva sela u granici, i tek u por-
voj polovici mjeseca Decembra
1870 p. g. vratiose on natrag u Zagreb.

Prilikom ovog putovanja uveriose
Rakijas, da ja dosta mnogo pri-
"atela, kumova i privjerenika u
okolicu inadem, poslije 3 nedjele
dobijem list od Kvaternika, da
doćem u Zagreb pod imenom par-
"nice, to ja odma učinim, gje iz van-
više puta pomenute gospode, još
4 nepoznate u raspolaganju svab-
ske i Magyarske nepravice svob-
"hu horvata i novije pravica Ro-
"jaci na skoro doći granicarom,
koje u napred oglasivase, i meni
naručise sojetu za pripravu ustan-
ka, oglasijem, koje ja od tadaj-
sxa svojom snagom, kod svake
prilike, upućivao sam o nepravdi
svabskoj, koje on učini te nas
prodade bez svakog ugovora na-
seg Magyaru.

Svi Officiri razumivase te glase
i još svjedocise, da ja pravo
inadem sa upućivanjem, takosam

mogao prosto raditi jerbo gospoda
Officiri i ostali slusbenici podupri,
rase govor, i zakljucasese da pod
magyarisku zapovjed nikada Livi
ni mertvi necé, gye i dan danas
takova misao megya svim horvats,
Kim narodom postoji.

Kod ovog sastanka poroke mene
Kvaternik i svi ostali, bili ja smio
i hotio, na 30 travnja o.g. na svetko,
"vinu pogubjeni horvatski bana
Zrinovica i Fran Kopanovicas, sa
nekoliko jos granicara pod pusctom
i sereskim odijelom, u Zagreb doci
ja vjeru dade docu i dojde sa jos dva
izabrana druga, ucinsmo mirno
svetkovinu, ja i moji drugovi od sve
tuy sastanute gospode sercenu
pozdrav, a od mnogi rucenje i u
usta gubjene sa govori dasu Ser,
bi iz Slavonije i Srema, dobismo,
gye ja tvrdo vjerova, daje Serbia
u tom istom sporakumku, a nika
dase ne natrefi dami thro iprav
od Srbije kazé, jeli u istoj Jdcci
Koyu ja po prostom horvatskom
narodu rasprostranijom, ja najvise
po sajmovima hoda i vcito derra
rasgovore, gde sigurno gospoda Offi,
"civi vedise i cuse, a nezabranise
a osobito u Slurji gyses od 4 do 5
Regimenti Gudu sastaje. Svakije
odobraves Jdcci Koyusan ja po

Narodu rasglasiva, i svi obćava,
se, daće listom ištati, samo da,
se jedanjut na Rome kraju
započne revuluzia.

Ovakovo raspoloženje mecu na,
"rodnom ohrabritelje mene tim više,
steje na pomenutoj svetkovini.

bilo oko 300 gosti iz svojih kraje,
va horvatske i slavonske, i me,
neje Starčević i družina uvera,

vad, dasu svi te goste od na,
se parlajše, i dace i oni kao i
ja, svaki u svom mjestu na
odredjen dan podignuti buni.

Od ovoga vremena jasam sve
više i otvorenije predkazivao
revuluziju i poziva narod
javno na ustanak, govoreći
kako bolje da svi prije izgi,
nemo, nego dasas svabo prs
daje Magyarima kao goveda.
Ovakovi rasgovori odobrava,
listu Offiziri i ostale činovnici
i obćavališu daće i oni uz
narod pristati.

Starčević i kvaternik kod svo,
kog rasgovora vikališu na
Strossmajera, Vončini, Ma,
rovica y Mažuranića, gov,
reći dasu oni izdajice naroda
i ulizice svabske.

U posljednje vreme mjeseca Augusta
i Septembra jasam neprestano
putovao po svoj granici, i kad
sam na posljednjom dogovoru
u Carlovac došao, bioje tu Star-
čević Eugen i Stanko Kvaternik
Rakijas, Alois i Anton Bach
i tuzno konačno ugovorili za
ustanak, i onisu mene uverava-
"li daje u Pali, Južni Serju
Verbovskom, Glini, Petrinji
Zastrebarskom, Lumberku,
Delnici y Brodu i svernju,
morju do Dalmazije sve za te,
vuluzia spremjeno, za boje
mene uzjeti i osigurati obe-
ćase mi troica, a to Eugen
Kvaternik Alois Bach i Rakij-
"jas dace samnom uz moju
Četu ici, a Starčević y drugi
dace ustanak iz Zagreba i
Carlovca rukovoditi.

Ovoje bilo 23 Septembra, a
ustanak smo zakazali da bude
u Rakovzu u ^{10 otkolac} ~~utorak~~ 28 Septem
kadse obicno sajam obderza,
"va i iz sviju krajeva narod
tamo doce.

Jasam bio spremio dase na
ovaj dan telegrafske Liza
svuda izkuda, i svaki od

moji privrženika za ustanak
spreni, ali na nesreću moju
iz sve družine doći Bašk
i Kvaternik dva dana prije
roka kod moje kuće i odma
proglasise ustanak i pozva,
se moje sežane na skup,
taj isti dan bio sam ja u
Posni kod Tome Sirkmana
i Veda Biže, kojisumi po-
srebite stvari nabavali i
samijom namjerom poznati
biti, kad sam ja došao kući
veće ustanak bio proglašen,
i ako mi to prije ugovorenog
roka po volji nie bilo, nisam
moga odustati za tobime družini
na kao izdajnika smatrala.
Dase nebi stvar sa svim pokre-
tala po hitim ja sa sežanim
iz moja bližnja sela u
Rakoviju da zauzmem Coupa-
niju, na putu susretnemo Of-
fizira Techa i Božičevića
kojisu 40 soldata proti nas
povele, svi ti soldati bili su
moji poznati i privrženici
pasu odma presli u nasu
Čestu, samo jedan Corporal
GerkoVIC kao 2es Offizira Bo-
žičevića htiose odupirati

i mene koj sam sa svim
smjelo među Soldate na konji
dosao ih fuske ubiti, ali je ka-
to ^{on od} moje Čete na mjestu odma
bio ubijen, i pokraj njega po-
laze neotize jedna nevina Žen-
va.

Offizire koji ove Soldate pre-
vodili, od puškosam odma
kuci, gdje dosaham sa 500 oda,
bratu momaka u Rakovze,
su desmo podjelili sve carsko
Oružje i kagine koje se u
magazinu nahodilo.

U Rakovze krenemose u Dro-
nik da i tamo zauzmemo Com-
pagniu u rasdjelimo narodu
Oružje i kagine, ali neki
major Ratković proznavši
za tustanak, sazvao sve Sol-
date na skup i postavi u
buziju da čuvaju Kazalariju
i vojni magazin.

Tad sam bio siguran, da taj ni-
jedan soldat neće na mene
i moju četu pucati, i zato sam
dosao bas u njihovu sredinu
da pregovaram sa majorom
o dobrovoljnoj predaji

Nasše ras govor okonča o tom
 dananje major Kadav vjeru,
 da on sa njegovim Soldati,
 „ma nikakovi operaciju pro-
 nte moje čete pred izimati
 neće, i sve daje hotio, nebi
 moga činiti jerboje vidio
 kakovoje raspoloženje pro-
 ti nasoj stvari.

Odatile Krenemseja sa
 mojom četom u Plaski
 gdesmo brosvakog odpora
 zauzeli sve carske stvari.
 Kakosmo u Plaski došli, od-
 mase pokazala nesloga iz-
 među mene i Rakiyasove,
 zastoje moj plan bio, da se
 odatile Krenemo u Ogulin
 osloboditi do 300 zatvorenika
 iz kapea, dohcam u Plaskom
 djelio oružje i robu, dohlye
 Rakiyas sa mojim prijatel-
 gom Ivanom Terbutovicem
 trgovcem iz Plaskoga imao
 neki atak, i stavio gaje pod
 Straži, ovoje za mene bio nepo-
 voljan događaj, ali sam za Gubav-
 sluge mora popuistiti, i ako

u ^{medju} mene i njih trojice bio ta,
u novi ugovor, da ja uprav.
u gam sa voiskom, a nji tro,
ija da budu za politične stva,
ri uxmene.

10 oktobra

28 septembra u jutro došli smo
u Plaski tuzno predanili
i u mjesto dasmo po hitili
u Ogulin, mislase isti dan
vratili u Rakoviju, došli smo
do neke šume Gubč, tuzmo
u logor pali i noc prenočili,
jasam sve vise uvidja ne,
u mjestu Rakiasovu, u postu,
"parju Cete i predvidiosam
da dobro biti nemoxe, zato
sam isti dan raspelio četni
na dvojè i to, mog starijeg
brata Maksima ostaviosam
sa Rakiasem u Taboru, ja
sam sa 50 momaka zakro
neki klanac prema Plas.
Rom.

Doksam se ja od nji ras dvo,
ijo, Rakias kojice predižo
Comandu nad logorom
Krenese Ksetu Mocili
a ne u Jaseniju kud sam
ja naredio, takoje Rakias

neumjetan postupak i kasno
Ilu Mončelovića i nase
čete dagaje i puske ubio.
Kvaternik i Bauh vozili su
"se u kolli, doksu vidli
gde Rakias poginu nagnu
oni u sumu bjegati, ali
neki iz čete poviknu stoj,
"te nebjegajte, oni ne htese
slušati, sotim su navukli
podoxrenje iz dainstva na
sebe i bili su na mjestu ubi,
"jeni od Maksim Mončelović
i Petar Krosanović od nase
čete.

Jasam bio u rastojanju više
od 1. Jata, kakosam čuo
pućanje pusaka misliosam
dasuse udarili sa carskom
voiskom i odma po hitini
tamo, alimije moj brat Maksim
sim pratio aber, kakose
stvar dogodila, i posto sam
"se uverio, da nitko drugi
osim mene i moje čete
nie istao, i dabi svako
prolivanje krvi brez
korisno bilo, jasam kas
"jistio sakupljeni narod

preporučujući njima da se
odmetnu u sime okrobiji
vlast zato bantovallci, od
ma oglaseniji od strane cars,
"Re vlasti, da se nitko ne
boji nista, i da neće nitko,
ga osim mene da ovaj
ustanak Kriviti.

Svi ljudi iz moje čete osim
nas deset predalissu na
yeru sami vlasti, i zato
mnogi kao stovam kas,
nie čuo glavom platili,
javam fuslie raspusta
biviose 5 dana na austri,
anskoj strani, i postoje
carska Voiska sa 5 batai,
"lona kauxela svo okolna
sela i svaku kucu, i
onomoje Rovine pronace
i ifati roof. obecano,
tesam ja 16 Oktobra pre,
sao u bosnu, gclisam
ja Rod mog prijatega
Tome Likmana ostavio
odielo i oruzje i pre
obukase u najprostij
bosansko Odielo, kao
raja bosanska.

Iz mecu novoga i Pridora,
 radosam kao tek na
 gozdenom putu, a biosam
 u kvartiru u selu Arnetov,
 zu, kadje nestalo rada
 na gozdenom putu sti-
 dem u Pridor, i pogo-
 demse kod bergovca Jove
 Baica dami vecem lad-
 ju do Suska gdisam sa
 jos' drugova od Pridora
 do Suska ladyu vuka,
 Od Suska do Zemuna do-
 saosam pjeske u Beograd
 kod mog starog druga
 prijatelja,

Sada molim visoku serb-
 sku vladu dame pod
 svoju zastitu milostiv-
 no primi, a zase za-
 klinjem i tvrdu ^{vjeru} vjajem
 dacu kao Serbin biti
 vjeran i pokoran svo-
 koj zemaljskoj vlasti,
 U Beogradu 12. Decembar 870

Rade Cuić

XVII/4

Ученая,
Сада Цыркуля
о водопроводу и пожарной
траншеи
1871.

163